

آنالیز عملکرد نبض انسان با استفاده از دستگاه ارتعاش سنج مبتنی بر اثر دوپلر

خلاصه

مقدمه: از دستگاه ارتعاش سنج لیزری مبتنی بر اثر دوپلر در حوزه اندازه‌گیری اپتیکی دامنه، فرکانس و سرعت اشیاء دارای ارتعاش استفاده می‌شود. مزیت مهم این دستگاه این است که بدون تماس و حتی با استفاده از چیدمان آزمایشگاهی تداخل سنج مایکلسون می‌تواند ارتعاشات اجسام متحرک را اندازه‌گیری کند. در این دستگاه، فرکانس و دامنه ارتعاش، از جابجایی دوپلر فرکانس نور لیزر به دست می‌آید. از طرفی همه سلول‌ها، ارگان‌ها و بافت‌های بدن انسان و تمام موجودات زنده دیگر و حتی میکروارگانیسم‌ها ارتعاشات معینی را دارا می‌باشند و از آنجاکه ارتعاشات دارای فرکانس مشخصی هستند، بنابراین ارتعاشات سلول‌های بدن ما نیز دارای طول موج خاصی هستند که با این چیدمان قابل اندازه‌گیری هستند.

روش بررسی: در این تحقیق، با استفاده از دستگاه ارتعاش سنج لیزری مبتنی بر اثر دوپلر^۱ به عملکرد نبض دست و پای انسان پرداخته شده است. در ابتدا، چیدمان آزمایشگاهی این دستگاه طراحی شد و بعد به صورت دستگاهی پک شده به اندازه‌گیری ارتعاشات پرداخته شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از این مطالعه نشان داده است که نبض دست و پای انسان در فرکانس مشخصی دارای ارتعاش می‌باشند که قابل اندازه‌گیری هستند.

نتیجه‌گیری: به منظور برآورد عملکرد نبض انسان، میزان ارتعاشات آن توسط دستگاه ارتعاش سنج لیزری دوپلری اندازه‌گیری شده است. نتایج نشان دادند که محدوده فرکانسی ارتعاش نبض انسان حدود ۲ هرتز می‌باشد که می‌توان این روش را به عنوان یکی از بهترین تکنیک‌های جایگزین نسبت به سایر روش‌های متداول توام با عوارض جانبی معرفی نمود. همچنین، از این تکنیک می‌توان به منظور اندازه‌گیری ضربان قلب، تنفس و سایر اعضای بدن استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: نبض انسان، ارتعاش سنج لیزری دوپلری، بیماری

پروانه نظری قاسم قشلاقی^۱،
فاطمه رضائی^{۲*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، آزمایشگاه بیوفتونیک، دانشکده فیزیک، دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی.

۲. هیئت علمی دانشگاه، آزمایشگاه بیوفتونیک، دانشکده فیزیک، دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی.

نویسنده مسئول: فاطمه رضائی

پست الکترونیکی:

fatemehrezaei@kntu.ac.ir.

شماره تماس ۰۲۱-۲۳۰۶۴۴۵۴

شماره ۲۳-۲۱

¹ Laser Doppler vibrometer (LDV)

مقدمه

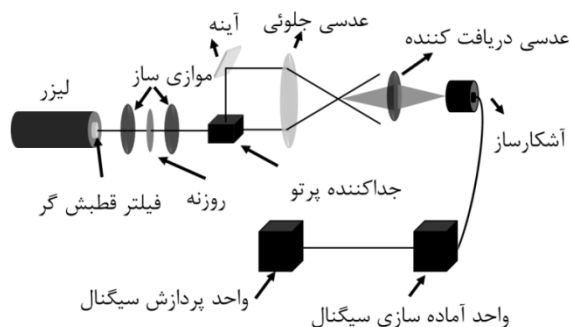
بدن همه موجودات زنده الکتریسته تولید می کند و هر نوع جانوری، یک فرکانس مشخص دارد. حتی اشیاء نیز به علت جنبش ذرات اتمی شان دارای فرکانس معینی هستند [۱]. شایان ذکر است که اگر امروزه شاهد افزایش بیماریهایی نظیر سرطان و جنون [۲]، خرابی اعصاب [۳]، کم خونی [۴]، سقط جنین [۵]، سردرد [۶] و... [۷] هستیم، مربوط به برهم خوردن فرکانس طبیعی در بدن انسان است [۸].

به طور کلی ارتعاش سنج های لیزری مبتنی بر اثر دوپلر ابزارهایی هستند که برای اندازه گیری اپتیکی دامنه، فرکانس و سرعت اشیای مرتعش بدون تماس استفاده می شوند [۹]. در این دستگاه، از تکنیک جابجایی و سرعت براساس اثر دوپلر استفاده می شود. این پدیده در هر شکلی از انتشار موج که حرکت نسبی بین منبع و دریافت کننده سبب جابجایی فرکانسی وابسته به سرعت نسبی شود، اتفاق می افتد که با اندازه گیری این تغییر فرکانس می توان سرعت اشیای متحرک را به آسانی محاسبه کرد. نکته ی حائز اهمیت در ارتعاش سنج های لیزری دوپلری این است که در این دستگاه، حرکت نسبی بین منبع و دریافت کننده (ناظر) وجود ندارد و شیء متحرک بین دریافت کننده و منبع، سبب انعکاس نور می گردد [۱۰]. درواقع از آنجایی که ارتعاش سنج لیزری دوپلری براساس تکنیک اندازه گیری بدون تماس استوار است، قسمت های مورد آزمایش در طول اندازه گیری دچار تخریب نمی شوند. همچنین، از این تکنیک برای اندازه گیری در شرایطی که اجسام دمای بالایی دارند یا بسیار کوچک هستند، و یا امکان تماس فیزیکی برای آنها وجود ندارد یا نهی شده است (به عنوان مثال بیماران دچار سوختگی یا بیماری های پوستی شدید و یا نوزادان)، استفاده می شود.

شایان ذکر است که پایه و اساس دستگاه ارتعاش سنج های لیزری دوپلری، بر روش تداخل سنجی استوار است. بدین دلیل که سرعت های موجود در مقایسه با سرعت نور خیلی کوچک هستند و امکان بکارگیری سرعت اندازه گیری شده به طور مستقیم براساس اثر دوپلر وجود ندارد و همچنین، از آنجاکه این سرعت های کوچک، جابجایی فرکانس دوپلر کوچکی را در مقایسه با فرکانس نور لیزر 4×10^{14} Hz ایجاد می کنند که به طور الکترونیکی به راحتی قابل اندازه گیری نمی باشند، به همین دلیل، به منظور ترکیب نور پراکنده شده با پرتوی مرجع که هر دو از یک منبع همدوس (لیزر) منتشر می شوند، از یک تداخل سنج اپتیکی مانند تداخل سنج مایکلسون استفاده می گردد.

گروه های متعددی به استفاده از دستگاه ارتعاش سنج لیزری به منظور آنالیز عملکرد اعضای بیولوژیک بدن پرداختند. به عنوان مثال، اولین دستگاه ارتعاش سنج (سرعت سنج) لیزری مبتنی بر اثر دوپلر توسط کامینز، نابل و یه در سال ۱۹۶۳ ارائه شد. در آن زمان یک پیکربندی نوری معرفی شد که با نام حالت پرتوی مرجع شناخته شده بود. سپس، پیکربندی پرتو با پراکندگی دوگانه توسط پنی (۱۹۶۹) استفاده شد. همچنین، در همین دوره و تقریباً به طور همزمان، حالت دو پرتویی توسط لمان (۱۹۶۸) و فون استاین و فیفر (۱۹۶۹) معرفی شد که به آنها حق ثبت اختراع اعطا شد. در این پیکربندی، از دو پرتوی لیزر ورودی که از زاویه تقاطع عبور می کردند، برای تشکیل یک حجم اندازه گیری استفاده شده بود و نور پراکنده شده از هر دو پرتو توسط یک آشکارساز جمع آوری شده بود. این موارد، نوآوری هایی اساسی بودند که منجر به ساخت دستگاه ارتعاش سنج لیزری دوپلری امروزی شدند. در پژوهشی که توسط دو دانشمند به نام های ریوا و همکارانش انجام شد، اولین اندازه گیری سیال خون در رگ های شبکه چشم انسان در سال ۱۹۷۲ صورت پذیرفت. پس از آن اشترن الین، نمونه ای دیگر از دستگاه سرعت سنج لیزری دوپلری را طراحی کرد و آن را در مراکز علمی مختلف ارائه داد که مورد توجه بسیاری از محققان و شرکت های ساخت دستگاه های پزشکی قرار گرفت [۱۱]. بعد از آن محققان زیادی از روش های لیزری مبتنی بر اثر دوپلر، برای اندازه گیری سرعت خون در بخش های مختلف بدن انسان و موجودات زنده دیگر استفاده کردند. این روش کاربردهای متعددی در بخش های بالینی و تحقیقاتی داشته است که می توان به مواردی نظیر تشخیص و بررسی میزان گرفتگی عروق، سنجش جریان خون در هنگام تزریق دارو، مطالعه تغییر نسبی جریان پس از تزریق و همچنین، اندازه گیری تغییر جریان خون در بافت عصبی با توجه به تغییر شرایط محیطی مانند محرک های عصبی و یا تاثیر استفاده از داروها در نواحی مختلف دستگاه عصبی و موارد دیگر اشاره کرد. همچنین، در تحقیق دیگری در سال ۱۹۶۴، دو دانشمند به نام های یه و کامینز بری اولین بار از نور لیزر برای اندازه گیری فلوی سیال ها استفاده کردند [۱۲]. آنها اذعان کردند که نوری که از ذرات موجود در سیال و یا ناخالصی های موجود در آن پراکنده می شد، تغییر فرکانس می یافت که با این تغییر با سرعت سیال متناسب است. آنها موفق شدند با استفاده از این روش، سرعت سیالی با جریان لایه ای را در نقاط مختلف آن اندازه بگیرند. لذا، این روش سریعاً در صنعت مورد استفاده قرار گرفت. به همین دلیل،

می‌شود که خروجی آن با استفاده از کارت تبدیل آنالوگ به دیجیتال^۱ و یک اسپیلوسکوپ^۲ مورد آنالیز و بررسی قرار می‌گیرد. شکل پک‌شده این دستگاه در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۱: چیدمان دو یرتویی دستگاه ارتعاش سنج یا سرعت سنج لیزری دوپلری

شکل ۲: نمایی از دستگاه یک شده جهت اندازه‌گیری ارتفاعات بیولوژیکی انسان

جهت شروع آزمایش، ابتدا آشکارساز به منبع تغذیه‌اش وصل می‌شود و سپس، آشکارساز با کابل مخصوص خود به فیلتر متصل می‌شود. این فیلتر، هم فرکانس‌های بالای ۱۰۰۰ هرتز را به‌طور کلی فیلتر می‌کند و هم سیگنال را تقویت می‌کند. خروجی تقویت‌کننده با آردوینو ارتباط دارد و در پایان، آردوینو با یک کابل USB به سیستم کامپیوتر وصل می‌شود. داده‌هایی که به کامپیوتر می‌رسند، وارد کد برنامه‌ای که با نرم‌افزار لیب‌ویو^۳ نوشته شده است می‌شوند و سپس پردازش می‌شوند و

دستگاه‌های تجاری که با این روش کار می‌کردند به سرعت ساخته شدند. سپس، در تحقیقی دیگر از LDV برای ثبت مشخصات صوتی که از دریچه قلب ساطع می‌شود استفاده شد [۱۳]. آنها این دستگاه را بر روی ۳۰ نقطه از قفسه سینه قرار دادند و این شیوه اندازه‌گیری را بر روی ۷ نفر تکرار کردند. آنها سیگنال‌های ضبط‌شده را آنالیز و دامنه فرکانس‌هایشان را فیلتر کردند تا به S1 و S2 (که صداهای قلب هستند) رسیدند. برای محاسبه میانگین انرژی نقاط S1 و S2 برای ۳۰ نقطه CoE یا مرکز انرژی در نظر گرفته شد. آنها دریافتند که نویز سیگنال‌های دریافتی برای فرکانس‌های زیر ۸۰ هرتز به مینی‌م مقدار خود می‌رسد، درحالی‌که ۹۹٪ انرژی سیگنال زیر ۸۰ هرتز بود.

در این پژوهش، از دستگاه LDV به منظور اندازه‌گیری فرکانس نبض دست و پای انسان استفاده شد و عملکرد آنها مورد بررسی قرار گرفت. به عبارتی دیگر، طی آنالیز فرکانس امواج بیوالکترومغناطیس بدن می‌توان به تشخیص انواع بیماری‌ها پی برد. شایان ذکر است که با مطالعه بیشتر در حوزه پزشکی در این مورد می‌توان این دستگاه را وارد بُعد درمانی نیز کرد. به این ترتیب که علاوه بر آن که این دستگاه تشخیص بیماری را با توجه به اختلال در فرکانس امواج بیوالکترومغناطیس بدن انجام می‌دهد، می‌تواند با توجه به میزان اختلال در فرکانس ارتعاشات سلول‌ها، امواج الکترومغناطیسی لازم را جهت تصحیح فرکانس ارتعاشات سلول‌ها به بدن وارد کرده و به این ترتیب سبب درمان بیماری شود. از نوآوری‌های این تحقیق، بومی‌سازی این تجهیز در داخل ایران با حداقل هزینه می‌باشد که می‌توان آن را در بیمارستان‌ها بکار برد تا به عنوان منبعی استریل و فاقد ناقل ویروس و بیماری جهت تشخیص انواع بیماری استفاده کرد.

روش بررسی

در شکل ۱ یک سیستم ارتعاش سنج یا سرعت سنج لیزری دوپلری دو پرتویی مشاهده می شود که شامل یک منبع نور تک رنگ است که با استفاده از قطعات اپتیکی به دو پرتو همدوس تقسیم می شود. سپس، این پرتوها از قطعات انتقال دهنده اپتیکی عبور می کنند و در فاصله ای ثابت نسبت به انتقال دهنده اپتیکی متمرکز می شوند. همان طور که در این شکل مشخص شده است، این تقاطع، یک الگوی تداخلی دارد و شامل مجموعه ای از حاشیه های مستقیمی است که فاصله ی برابری از یکدیگر دارند. در بخش جمع کننده از یک دریافت کننده و یک عدس، همگرا، برای متمرکز کردن و آشکارسازی سیگنال ها استفاده

¹ Data Acquisition

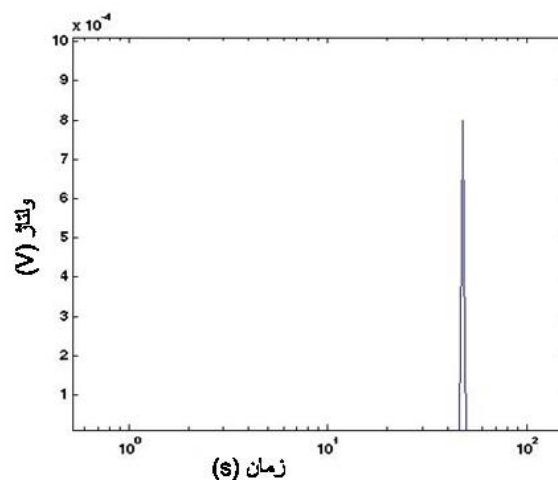
2 Oscilloscope

3 LABVIEW

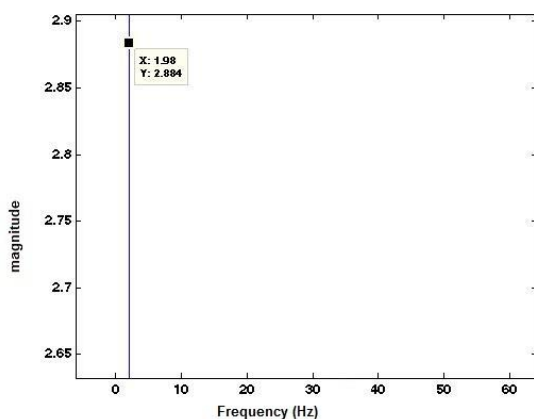
داده‌های خروجی به دست می‌آیند. به عبارتی دیگر، اندام‌های مورد نظر از بدن انسان (دست و پا) مقابل لیزر قرار می‌گیرند و با سیستم چیدمان توضیح داده شده، داده‌های به دست آمده ثبت می‌شوند.

یافته‌ها

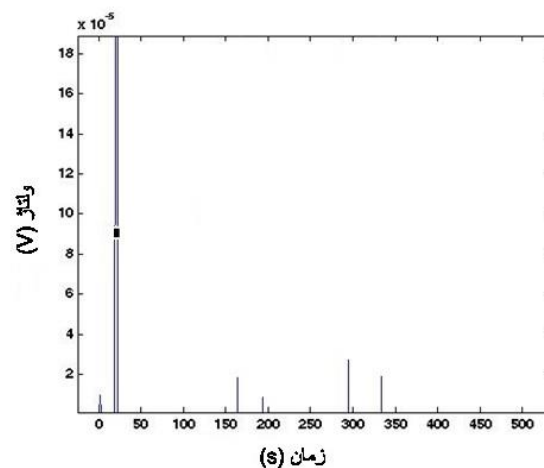
اکنون نمودار ولتاژ بر حسب زمان خروجی برای فرکانس نبض دست و پای راست فرد مورد آزمایش با قراردادن بازتابنده‌ای بر روی محل برخورد لیزر به پوست به ترتیب در اشکال ۳ و ۴ نشان داده شده است.

شکل ۳: نمودار ولتاژ بر حسب زمان حاصل از ارتعاش نبض دست راست انسان.

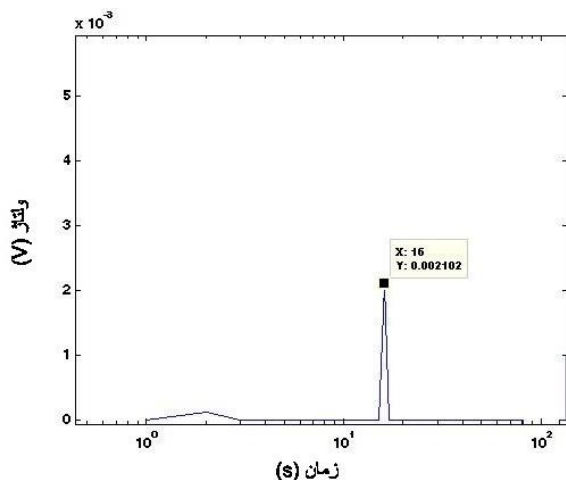

شکل ۵: نمودار FFT به دست آمده از ارتعاش نبض دست راست انسان.

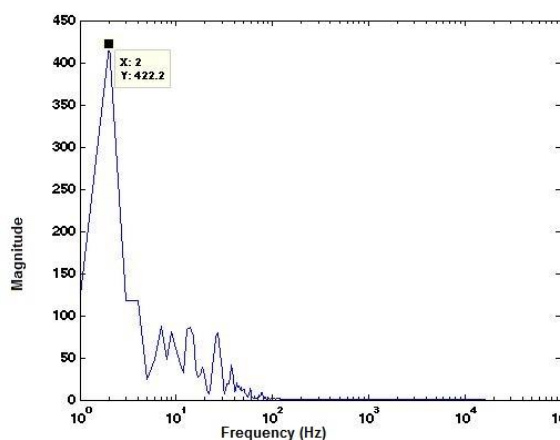
شکل ۴: نمودار ولتاژ بر حسب زمان به دست آمده از ارتعاش نبض پای راست انسان.

¹ Fast Fourier Transform (FFT)

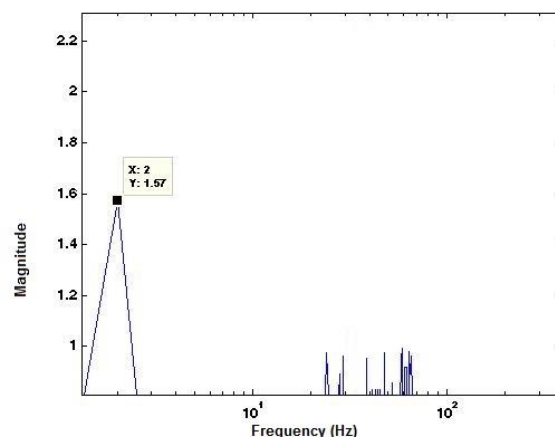

شکل ۸: نمودار ولتاژ بر حسب زمان به دست آمده از فرکانس پای چپ انسان.

در انتها نیز نمودار FFT خروجی به ترتیب برای فرکانس های دست چپ و پای چپ انسان در شکل های ۹ و ۱۰ نشان داده شده اند. در این اشکال نیز فرکانس ۲ هرتز اندازه گیری شده است که تایید کننده نتایج مربوط به دست و پای ناحیه راست بدن است.

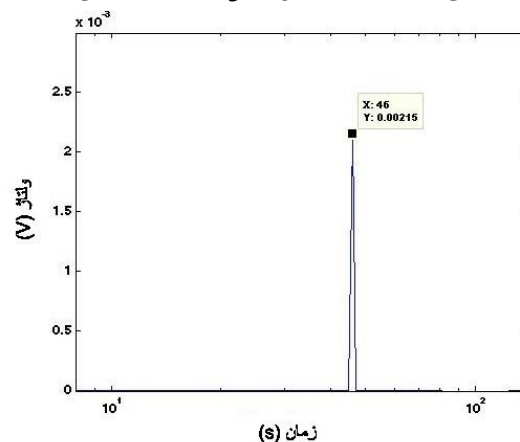

شکل ۹: نمودار FFT به دست آمده از فرکانس دست چپ انسان با بهره گیری از دستگاه ارتعاش سنج لیزری دوپلری.

شکل ۱۰: نمودار FFT به دست آمده از ارتعاش نبض پای راست انسان.

سپس، دست چپ فرد در مقابل دستگاه ارتعاش سنج لیزری قرار می گیرد. نمودار ولتاژ بر حسب زمان برای فرکانس دست چپ در شکل ۷ مشاهده می شود. به طور کلی از نمودار ولتاژ زمان به منظور دریافت سیگنال خروجی از فوتودیود و گرفتن تبدیل فوریه استفاده می شود.

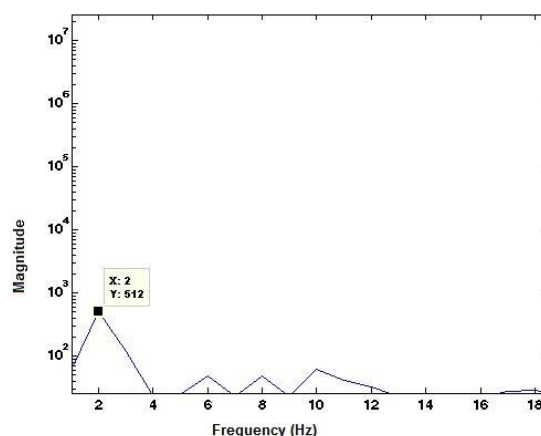

شکل ۱۱: نمودار ولتاژ بر حسب زمان حاصل از فرکانس دست چپ انسان با بازتابنده.

در ادامه، پای چپ مقابل دستگاه ارتعاش سنج لیزری قرار می گیرد و در محل برخورد لیزر به پای چپ از بازتابنده استفاده می شود. سپس، در کد نرم افزار LABVIEW، فرکانس های خارج از محدوده ۲ تا ۲۰ هرتز فیلتر می شوند تا بررسی شود آیا این دستگاه قادر به تشخیص فرکانس پای انسان که طبق منابع و مقالات موجود در محدوده ۲ تا ۲۰ هرتز قرار دارد، هست یا خیر.

نتیجه‌گیری

دستگاه ارتعاش سنج لیزری دوپلری قادر به تشخیص بیماری‌ها می‌باشد که اساس کار آن، آنالیز فرکانس ارتعاشات سلول‌ها، ارگان‌ها و بافت‌های مختلف بدن است. به عبارتی اعتقاد آلبرت انیشتین در این باره که "همه چیز در زندگی ارتعاش است" ثابت شده است. در این پژوهش به طور کمی به آنالیز فرکانس نبض انسان پرداخته شده است و تایید شده است که همه سلول‌ها، ارگان‌ها و بافت‌های بدن انسان و تمام موجودات زنده دیگر و حتی میکروارگانیسم‌ها ارتعاشات معینی را دارند. از آنجاکه ارتعاشات دارای فرکانس هستند، بنابراین ارتعاشات سلول‌های بدن ما نیز دارای طول موج خاصی هستند. در این پژوهش، می‌توان اذعان نمود که دستگاه LDV با اندازه‌گیری و آنالیز فرکانس ارتعاشات بدن اعم از دست و پا می‌تواند به بیماری‌ها و یا پیش‌زمینه‌های ایجاد بیماری در بافت‌های بدن پی‌ببرد. همان‌طور که در کلیه نتایج ملاحظه شد، تمامی خروجی‌های استخراج شده از دستگاه ارتعاش سنج لیزری دوپلری که در آزمایشگاه با استفاده از آن داده‌ها گرفته شد، با منابع و مقالات موجود مطابقت داشته و همچنین، پیشنهاد می‌شود از این دستگاه می‌توان برای تشخیص درستی فرکانس سایر اعضا و ارگان‌های بدن انسان اعم از گوش، ضربان قلب و تنفس استفاده کرد.

شکل ۱۰: نمودار FFT حاصل از فرکانس پای چپ انسان.

شایان ذکر است که از جمله محدودیت‌های این دستگاه، حساس بودن به ارتعاشات محیط و نویزهای اطراف است. لذا، بایستی به منظور اندازه‌گیری درست، دستگاه را بر روی ناحیه بدون حرکت قرار داد و از حرکات اضافه دست و پا در حین اندازه‌گیری اجتناب شود.

References

- Cardinale M, Wakeling J, Viru A, Whole body vibration exercise: are vibrations good for you?, *British Journal of Sports Medicine (BJSM)*, 2005; 39(9).
- Verhulst A L J, Savelberg H H C M, Vreugdenhil G, Mischi M, Schep G, Whole-Body Vibration as a Modality for the Rehabilitation of Peripheral Neuropathies: Implications for Cancer Survivors Suffering from Chemotherapy-Induced Peripheral Neuropathy, *Oncology Reviews*, 2015; 9(1): 263.
- Ando H, Noguchi R, Dependence of palmar sweating response and central nervous system activity on the frequency of whole-body vibration, *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 200; 329: 216-219 .
- Das P P, Bachchan A A, Sahu R, Chaudhary V, Whole body vibration: Effects on human body and role of biomaterials in repairing fracture joints and tissues, *Materials Today*, 2021; 43, 141-147.
- Seidel H, Selected health risks caused by long-term, whole-body vibration, *American journal of industrial medicine*, 1993; 23(4).
- Palmer K T, Griffin M J, Syddall H E, Pannett B, Cooper C, Coggon D, The relative importance of whole body vibration and occupational lifting as risk factors for low-back pain, *Occup Environ Med* 2003; 60:715–721.
- Marianne N. Michaels, Kenny C.S. Kwok, Peter A. Hitchcock, Human body response to low frequency narrowband random building motions, *The Seventh Asia-Pacific Conference on Wind Engineering*, 2009; Taipei, Taiwan
- Scutter S, Türker K S, Hall R, Headaches and neck pain in farmers, *Australian Journal of Rural Health*, 1997; 5: 2-5
- Saneinejad V, Gourani P, Sedeh AB, Rezaei F, Study of vibration frequency of bridge structure with the help of Doppler laser vibration meter, *journal of sound and vibration*, 2020; 9 (17): 81-90.
- Sedeh AB, Gourani P, Saneinejad V, Rezaei F, Helicopter main rotor angular velocity analysis by laser Doppler velocimetry: simulation and experimental results, *Applied optics*, 2019; 58 (18): 5009-5017.
- Castellini P, Montanini R, Automotive components vibration measurements by tracking laser Doppler vibrometry: advances in signal processing, *Measurement Science and Technology*, 2002; 13: 1266.
- Fu Y, Guo M, Phua P B, Multipoint laser Doppler vibrometry with single detector: principles, implementations, and signal analyses, *Applied Optics*, 2011; 50(10): 1280-8.
- Shang J, He Y, Wang Q, Li Y, Ren L, Development of a High-Resolution All-Fiber Homodyne Laser Doppler Vibrometer, *Sensors*, 2020; 20(20), 5801.
- Basilio J C C, Ribeiro J G T, Soeiro F J C P, Modeling and optimizing a vehicle suspension considering user safety and comfort in an irregular road, *25th International Congress of Mechanical Engineering*, 2019.
- Chang H, Chen J, Liu Y, Micro-piezoelectric pulse diagnoser and frequency domain analysis of human pulse signals, *Journal of Traditional Chinese Medical Sciences*, 2018; 5(1), 35-42.
- Sharma P, Imtiaz S A, Rodriguez-Villegas E, Acoustic sensing as a novel wearable approach for cardiac monitoring at the wrist, *Scientific Reports*, 2019; 9, 20079.